

Asia: VN/4118/2019

Lausuntopyyntö parlamentaarisen ohjausryhmän ja asiantuntijatyöryhmän mietinnöstä, luonnos hallituksen esitykseksi avoimuusrekisterilaksi

Lausunnonantajan lausunto

Kannatatteko avoimuusrekisterin perustamista Suomeen?

Kyllä

Mikä esillä olevista kolmesta avoimuusrekisterin soveltamisalavaihtoehdosta tulisi valita (eli mihin tahoihin kohdistuvaa lobbausta ilmoitusvelvollisuuden tulisi koskea)?

Koko valtionhallinto

Yleiset huomiot esityksestä

Eduskunnan kanslia pitää tärkeänä avoimuusrekisterin perustamista ja puoltaa avoimuusrekisterilain säätämistä. Avoimuusrekisterin avulla pystytään saamaan nykyistä kattavammin tietoa päättäjiin vaikuttavista toimijoista, torjumaan epäasiallista vaikuttamista ja parantamaan päätöksenteon läpinäkyvyyttä. Eduskunnan kanslia katsoo, että Valtiontalouden tarkastusvirasto soveltuu hyvin avoimuusrekisterin rekisterinpitäjän tehtävään.

Eduskunnan toimintaan kohdistuu monenlaista vaikutustoimintaa. Tällä hetkellä vaikutustoiminnan läpinäkyvyys toteutuu eduskunnassa pääasiallisesti vain valiokuntien virallisten asiantuntijakuulemisten osalta. Valiokunnan mietinnöissä ja lausunnoissa luetellaan kaikki kyseisessä asiassa kuullut asiantuntijat, ja kirjalliset asiantuntijalausunnot liitetään valiokunnan pöytäkirjaan. Mietinnöt, lausunnot ja pöytäkirjat liitteineen ovat yleisön vapaasti luettavissa eduskunnan nettisivuilta. Muu eduskuntaan, kansanedustajiin, eduskunnan virkamiehiin ja eduskuntaryhmien työntekijöihin kohdistuva vaikuttaminen jää pitkälti julkisuusperiaatteen ulkopuolelle.

Avoimuusrekisterilaissa säädettävä velvollisuus raportoida kansanedustajiin ja näiden avustajiin kohdistuvaa yhteydenpitoa laajentaa julkisuusperiaatteen koskemaan myös kansanedustajien valtiopäivien ulkopuolista toimintaa. Lisääntyneen julkisuuden arvioidaan kannustavan poliittisia päättäjiä toimimaan yhä avoimemmin. Avoimuusrekisterin arvioidaan vahvistavan suhdetoiminnan

hyväksyttävyyttä, kun toiminta on avointa ja tehdään yhteisten pelisääntöjen puitteissa. Avoimuusrekisteriä kannattavat myös lobbausta harjoittavat toimijat, jotka ovat aktiivisesti ajaneet rekisteriä Suomeen. Lisääntyvällä avoimuudella vahvistetaan kansalaisten luottamusta poliittiseen ja hallinnolliseen järjestelmäämme.

Avoimuusrekisterin avulla kansalaiset sekä vaikuttamistoiminnan kohteet saavat jatkossa kattavammin tietoa poliittiseen järjestelmään ja valtionhallintoon vaikuttavista toimijoista, näiden intresseistä, vaikuttamisen kohteista ja toimintatavoista. Tämä auttaa arvioimaan päätösten syntyä ja niiden taustalla olevia intressejä. Avoimuusrekisteri kannustaa päättäjiä ja virkakuntaa arvioimaan omaa toimintaansa.

Kansainvälisten esimerkkien ja suositusten perusteella lobbausrekisterien soveltamisalan tulisi kattaa mahdollisimman laajasti lainsäädäntö- ja toimeenpanovaltaa, jotta sääntelyyn ei jäisi ilmeisiä aukkoja.

Viime vaalikaudella puhemies Risikon johtama parlamentaarinen työryhmä päätyi yksimielisesti ehdottamaan avoimuusrekisterin käyttöönottoa alkuvaiheessa ainoastaan valtion tasolle. Työryhmän mukaan avoimuusrekisterisääntelyä tulisi kuitenkin myöhemmin harkita laajennettavaksi kunnalliselle ja alueelliselle tasolle, kun valtion tason avoimuusrekisteristä on saatu kokemuksia.

Eduskunnan kanslia pitää tarkoituksenmukaisena, että avoimuusrekisterisääntely koskee alkuvaiheessa vain valtion hallintoa. Kun toiminnasta on saatu kokemuksia, avoimuusrekisterisääntely tulee laajentaa koskemaan myös alue- ja kuntatasoa. Alue- ja kuntatasolle kohdistuu runsaasti vaikuttamistoimintaa, ja on tärkeää, että päätöksenteon läpinäkyvyys paranee myös alue- ja kuntatasolla.

Eduskunnan kanslia pitää tärkeänä, että avoimuusrekisterisääntely ulotetaan koko valtionhallintoon. Soveltamisala kattaa tällöin lähes kaiken valtion tason toiminnan, jolloin lobbauskohteiden osalta ei synny sääntelyaukkoja. Ulottamalla avoimuusrekisterisääntely koskemaan koko valtionhallintoa, saadaan kattavasti käytännön kokemusta siitä, miten vaikutustoiminnan läpinäkyvyys toteutetaan erityyppisissä valtion organisaatioissa ja niiden hallinnoissa. Näistä kokemuksista saatu tieto voi olla apuna, kun suunnitellaan avoimuusrekisterisääntelyn laajentamista alueille ja kuntiin, joissa myös on käytössä hyvin monenlaisia toiminnan järjestämistapoja ja hallintomalleja.

Eduskunnan kansliassa, 26.1.2022

Valiokuntaneuvos Ritva Bäckström

Bäckström Ritva
Eduskunta - Eduskunnan kanslia